

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
EUROPEJSKIEJ DO SPRAW
ZAGRANICZNYCH I POLITYKI
BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 17.12.2012
JOIN(2012) 36 final

**WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Wspieranie ściślejszej współpracy i integracji regionalnej w regionie Maghrebu:
Algierii, Libii, Mauretanii, Maroku i Tunezji**

**WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Wspieranie ściślejszej współpracy i integracji regionalnej w regionie Maghrebu:
Algierii, Libii, Mauretanii, Maroku i Tunezji**

I. WPROWADZENIE

1. W przełomowych wydarzeniach, jakie miały miejsce w 2011 r., mieszkańcy regionu Maghrebu odegrali przewodnią rolę. Państwa regionu Maghrebu rozpoczęły długi proces przemian i reform, w stopniu bardziej intensywnym, niż to ma miejsce w innych regionach świata arabskiego. Unia Europejska jest ogromnie zainteresowana tym, aby takie procesy demokratyzacji i modernizacji odnosiły sukces.
2. Ponadto w ciągu minionego roku ze strony państw regionu Maghrebu pojawił się nowy impuls prowadzący do zacieśnienia współpracy między nimi. Ta ciągle jeszcze niepewna tendencja, którą należy przełożyć na kompleksowe działania, opiera się na przyjęciu do wiadomości faktu, iż cele w postaci promowania dobrobytu, stabilizacji i przemian demokratycznych na szczeblu krajowym nie zostaną w pełni zrealizowane, o ile kontakty między państwami regionu Maghrebu nie zostaną pogłębione.
3. Głównym celem niniejszego komunikatu jest określenie sposobu, w jaki Unia Europejska, będąca sąsiadem i kluczowym partnerem państw regionu Maghrebu, mogłaby wspierać głębszą współpracę między pięcioma zainteresowanymi państwami, opierając się przy tym na swoich własnych obszernych doświadczeniach w zakresie integracji i uwzględniając swoje interesy w regionie. W ten sposób Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa („Wysoki Przedstawiciel”) starają się zachęcać partnerów z regionu Maghrebu do dalszych starań na rzecz zacieśnienia współpracy wewnątrz regionu i towarzyszyć im w tym procesie. Silniejszy i lepiej zjednoczony Maghreb będzie pomocny w podejmowaniu wspólnych wyzwań, takich jak brak stabilizacji w regionie Sahelu, bezpieczeństwo dostaw energii, tworzenie niezbędnych miejsc pracy oraz walka ze zmianą klimatu. Pojawia się historyczna szansa pogłębienia naszego partnerstwa.
4. Niniejszy komunikat jest częścią ogólnej odpowiedzi UE na zmiany zachodzące w południowym sąsiedztwie. Określone w nim propozycje mają uzupełnić – a nie zastąpić – szereg środków, które UE opracowała w komunikatach¹ przyjętych przez Komisję Europejską i Wysokiego Przedstawiciela w 2011 r., na podstawie których ustanowiono partnerstwo na rzecz demokracji i wspólnego dobrobytu i w których określono nowe podejście do europejskiej polityki sąsiedztwa. W obydwu

¹ „Partnerstwo na rzecz demokracji i wspólnego dobrobytu w południowym regionie Morza Śródziemnego” (z 8.3.2011 r.) oraz „Nowa koncepcja działań w obliczu zmian zachodzących w sąsiedztwie: Przewidzenie europejskiej polityki sąsiedztwa” (z 25.5.2011 r.).

komunikatach podkreślono znaczenie głębszej integracji na linii południe-południe (oraz integracji lokalnej) będącej uzupełnieniem innych inicjatyw dwustronnych i regionalnych. Niniejszy komunikat opiera się również na „Programie działań na rzecz zmian” – zmienionej polityce Komisji Europejskiej w kwestii skoncentrowanego na wynikach wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na pomoc zewnętrzną².

5. Wspomniane propozycje są zgodne z unijną obietnicą pozytywnej reakcji na inicjatywy dotyczące reform podejmowane przez sąsiadujące z Unią państwa i zostały opracowane w porozumieniu z tymi państwami. Wiele przedstawionych poniżej środków jest nowych. W niektórych przypadkach dokonano odniesienia do istniejących inicjatyw regionalnych, w przypadku których można zintensyfikować wysiłki integracyjne poprzez zastosowanie istniejących już narzędzi – aczkolwiek z perspektywy Maghrebu – jak również do działań dwustronnych, gdy stanowią one wkład w poszerzenie spójności w regionie.
6. Jednocześnie w komunikacie odzwierciedlono istotne kontakty nawiązane między państwami regionu Maghrebu i Afryki subsaharyjskiej z jednej strony i między UE i Afryką subsaharyjską z drugiej strony. W tym kontekście unijne wsparcie integracji w regionie Maghrebu powinno być jasno powiązane z szerszymi kontaktami UE na kontynencie afrykańskim realizowanymi zgodnie ze wspólną strategią Afryka-UE³. Dotyczy to zwłaszcza tematycznego partnerstwa na rzecz pokoju i bezpieczeństwa, w którym państwa regionu Maghrebu biorą bezpośredni udział lub w oparciu o który działają. W komunikacie uwzględniono również szczególną, dwojaką rolę Mauretanii, która wynika z jej położenia geograficznego: w punkcie, w którym Maghreb arabski spotyka się z Afryką subsaharyjską.
7. Impuls do zmian oraz decyzje w sprawie najbardziej optymalnych sposobów doprowadzenia do integracji leżą zdecydowanie po stronie państw regionu Maghrebu. W związku z powyższym oferta, jaką zawarto w niniejszym komunikacie, odzwierciedla ideę solidarności i partnerstwa w krytycznym momencie, w którym w regionie Maghrebu toczy się debata na temat tempa i stopnia integracji na poziomie lokalnym. Propozycje zawarte w niniejszym dokumencie mogą przynieść korzyści mieszkańcom całego regionu Maghrebu, jednak mogą być one skuteczne również wtedy, gdy będą opracowywane na szczeblu dwustronnym, w bardziej ograniczonym stopniu lub w sposób asymetryczny, w całym regionie.

II. WYZWANIA STOJĄCE PRZED REGIONEM MAGHREBU

8. Maghreb jest regionem o bardzo dużym potencjale rozwoju. Położony między Afryką subsaharyjską a Unią Europejską z jednej strony, oraz wschodnią częścią Morza Śródziemnego z drugiej strony, posiada korzyści związane z dostępem zarówno do wybrzeża atlantyckiego, jak i śródziemnomorskiego, a także do potencjalnych tras transportu lądowego. Region dysponuje znaczącymi zasobami naturalnymi i ludzkimi; charakteryzują go również wspólne więzi kulturowe i językowe.

² „Zwiększanie wpływu unijnej polityki rozwoju – Program działań na rzecz zmian” (z 13.10.2011 r.)

³ „Partnerstwo strategiczne Afryka-UE. Wspólna strategia Afryka-UE”, szczyt UE-Afryka w Lizbonie, 2007 r., ref. 16344/07.

9. Niemniej jednak region Maghrebu pozostaje jednym z najslabiej zintegrowanych regionów na świecie. W związku z powyższym jego potencjał rozwojowy pozostaje, ogólnie rzecz biorąc, niewykorzystany. Pod względem gospodarczym koszty braku Maghrebu są szacowane w różnoraki sposób i wahają się od 1 do 2 % PKB. Jednak rzeczywiste koszty braku integracji wykraczają poza aspekty związane ze wzrostem gospodarczym i dotyczą także bezpieczeństwa oraz ogólnego rozwoju społecznego w regionie.
10. Wyzwania, w obliczu których znajduje się region, zostały dobrze udokumentowane. Należą do nich:

Reformy demokratyczne

- a) Wszystkie państwa regionu Maghrebu znajdują się na etapie reform politycznych. Jeżeli chodzi o sferę polityczną, oczekiwania społeczne są wysokie w odniesieniu do uczestnictwa w życiu społecznym, odpowiedzialności, dostępu do informacji, wolności słowa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Społeczeństwo obywatelskie umocniło swoją pozycję i jest w stanie lepiej wypełniać swoją rolę – prawomocnego partnera władz lokalnych – w kształtowaniu bardziej zintegrowanego społeczeństwa. Dzięki poprawie procesów wyborczych wzrosła odpowiedzialność w regionie. Parlamenti, a także różne powstałe do tej pory partie i ruchy polityczne, dysponują potencjałem umożliwiającym rozwój i osiągnięcie pozycji kluczowych graczy. Z drugiej jednak strony słabo funkcjonują instytucje niezbędne do ochrony wartości demokratycznych, rządów prawa i przestrzegania praw człowieka. W takim środowisku w dalszym ciągu bardzo trudne jest zadanie konsolidowania i upowszechniania reform demokratycznych, które są w pełni zgodne z międzynarodowymi normami dotyczącymi praw człowieka.

Reformy społeczno-gospodarcze

- b) Wzrost gospodarczy w regionie Maghrebu jest w dalszym ciągu zbyt niski, by móc wchłonąć duży przepływ ludności na rynku pracy, a także zmniejszyć ubóstwo i bezrobocie (w 2011 r. kształtowało się ono na poziomie od 10 % do 18 % w Algierii, Maroku i Tunezji oraz powyżej 30 % w Mauretanii). W sprawozdaniu dotyczącym wyzwań związanych z rozwojem w świecie arabskim w 2011 r. (Arab Development Challenges Report 2011), opublikowanym w ramach Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju, oszacowano, że nawet przy założeniu scenariusza zachowawczego (to znaczy przy utrzymaniu bieżącej stopy bezrobocia i bieżącego współczynnika aktywności zawodowej) państwa regionu Maghrebu powinny do 2015 r. stworzyć 1,8 mln miejsc pracy, zaś do 2030 r. – 7,8 mln miejsc. Ponadto brak dostatecznych możliwości zatrudnienia może w efekcie prowadzić do dalszego zubożenia, zwłaszcza jeżeli niewykorzystany zostanie kapitał ludzki, jaki stanowi młodzież. Jeżeli nie nastąpi zwiększenie wzrostu gospodarczego oraz jeżeli nie zostanie podjęta skuteczna polityka na rzecz zatrudnienia (w tym inwestycje w kapitał ludzki i promowanie godziwej pracy), wśród młodych ludzi utrzymywać się będzie wysoki poziom bezrobocia, zaś sektor nieformalny dalej będzie miał duży udział w gospodarce realnej. Z kolei wspomniane czynniki będą w dalszym ciągu w dużym stopniu zagrażać

stabilizacji społecznej w przyszłości oraz procesowi przekształceń demokratycznych.

- c) Wzrost w rolnictwie w wielu państwach regionu Maghrebu był utrudniony ze względu na problemy strukturalne, takie jak niewielkie inwestycje, dostępność wody, degradacja gleby, zmiana klimatu oraz ograniczony dostęp do podstawowych usług. Sektor rolnictwa stoi w obliczu wyzwania, jakim jest zwiększenie produkcji i poprawa jej jakości, czyli podniesienie wydajności rolnictwa, przejście na zrównoważone metody produkcji i poprawa warunków życia ludności na obszarach rolnych w drodze realizacji długoterminowych strategii.
- d) Dotychczas nie udało się wykorzystać potencjału związanego z rozwojem prawdziwie zróżnicowanej gospodarki w oparciu o prężny sektor prywatny. Państwa regionu Maghrebu nie zdołały jeszcze ukształtować regionalnych rynków konsumenckich, zastosować korzyści skali i w pełni wykorzystać bliskości Europy oraz najważniejszych międzykontynentalnych tras morskich, aby rozbudować regionalne połączenia produkcyjne, stać się częścią globalnego łańcucha wartości dodanej, a tym samym zwiększyć swoją atrakcyjność dla inwestycji. Izolacja gospodarki zbyt często pozwalała niektórym faworyzowanym przedsiębiorstwom państwowym na nadmierne korzystanie z przywilejów oraz umacniała monopol. Za poważną przeszkodę na drodze do inwestycji i zakładania przedsiębiorstw uznano ponadto korupcję.
- e) W kontekście rozwoju społecznego znaczna część społeczeństwa pozostaje bez odpowiedniego zatrudnienia, ochrony socjalnej czy praw socjalnych pomimo znaczących osiągnięć w niektórych obszarach – zwłaszcza jeżeli chodzi o edukację i średnie trwanie życia⁴. Ponadto w większości państw regionu Maghrebu utrzymują się znaczące wewnętrzne dysproporcje społeczne; dobrobyt skupia się w wybranych obszarach. W związku z powyższym państwa regionu Maghrebu w dalszym ciągu są źródłem emigracji, która najczęściej, z wyjątkiem Libii, kieruje się do Europy. Przez państwa te przebiegają także trasy nielegalnej migracji do Europy. Zrównoważony rozwój osiągnąć można jedynie wtedy, gdy pokolenie ludzi młodych będzie odpowiednio wykształcone i będzie w stanie uczestniczyć w życiu społecznym i gospodarczym swojego kraju. Wykształcone społeczeństwo jest ponadto podstawą stabilizacji i może przyczynić się do ukształtowania społeczeństwa demokratycznego. W procesie przekształceń demokratycznych kluczową rolę odgrywają instytucje kształcenia wyższego, ponieważ są odpowiedzialne za kształcenie nowego pokolenia przywódców i osób zajmujących się edukacją w kolejnych pokoleniach. Po wydarzeniach arabskiej wiosny szczególnego znaczenia nabrała ponadto kwestia reformy polityki kulturalnej.

Globalne zagrożenia

- f) Ogromne znaczenie w regionie i na obszarach wykraczających poza jego granice, w południowym sąsiedztwie i w strefie Sahelu, mają zagadnienia

⁴ Zobacz Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju: sprawozdanie dotyczące wyzwań związanych z rozwojem w świecie arabskim w 2011 r. (Arab Development Challenges Report 2011).

związane z terroryzmem i przestępczością międzynarodową. Al-Kaidzie Islamskiego Maghrebu (AQIM) udało się stworzyć na tym obszarze siatkę terrorystyczną, zwłaszcza w Maghrebie oraz w Mali. Sytuacja uległa pogorszeniu w następstwie konfliktu w Libii; towarzyszy jej zwiększony przemyt broni, ludzi i narkotyków, a także obecność bojowników dżihadu, którzy uczestniczyli w konflikcie, zakłócając stabilizację regionu Sahelu/Sahary. Sytuacja ta doprowadziła do powstania Tuaregów w północnym regionie Mali, co pozwoliło AQIM na dalsze rozszerzenie swoich wpływów. Aby możliwe było osiągnięcie celów określonych przez UE w jej strategii na rzecz bezpieczeństwa i rozwoju w regionie Sahelu⁵ (uwzględniającej Algierię, Mauretanię, Mali oraz Niger i której wykonanie skupia się na terytorium trzech ostatnich państw), istotne znaczenie ma ścisła współpraca z państwami regionu Maghrebu, których bezpośrednio dotyczy sytuacja w strefie Sahelu/Sahary i które w niej uczestniczą.

Środowisko i zmiana klimatu

- g) Maghreb to region, który stoi w obliczu licznych wyzwań w sferze środowiska naturalnego oraz wydobycia zasobów naturalnych. Niezbędne są działania na szczeblu krajowym i regionalnym, które pozwolą na rozwiązanie kwestii środowiskowych, w tym w odniesieniu do powietrza, wody, środowiska morskiego, gleby i różnorodności biologicznej. Państwa regionu Maghrebu są również wysoce podatne na zmianę klimatu – jej konsekwencji już obecnie doświadczają. Zmiana klimatu może w poważny sposób odbić się na kluczowych sektorach gospodarki (np. rolnictwie, turystyce, cenach żywności). Jednocześnie region oferuje wyjątkowe możliwości dla rozwoju niskoemisyjnego, zwłaszcza w drodze zwiększonego nacisku na energię odnawialną i efektywność energetyczną, w tym również za pośrednictwem projektów transgranicznych i polityki transgranicznej. Może się to z kolei przyczynić do tworzenia miejsc pracy i przyciągania inwestycji w regionie.

III. UNIA MAGHREBU ARABSKIEGO, UNIA DLA ŚRÓDZIEMNOMORZA, 5+5 – PODEJŚCIE ELASTYCZNE I PRAGMATYCZNE

11. UE jest zaangażowana w pogłębianie dwustronnych kontaktów z państwami regionu Maghrebu. Jednocześnie jest ona przekonana, że liczne, już istniejące, organizacje i struktury regionalne powinny rozpocząć działanie w nowym tempie, aby móc realizować wspólne wyzwania. UE jest gotowa do tego, aby – na poziomie kontaktów dwustronnych – zwiększyć swoje wsparcie, a także rozwijać synergie i umacniać koordynację z istniejącymi inicjatywami.
12. Zaproponowany, zbliżający się szczyt Unii Maghrebu Arabskiego będzie istotnym wydarzeniem, które może sprawić, że integracja regionu Maghrebu nabierze nowej dynamiki. Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel z zadowoleniem przyjmują dialog, który realizowano do tej pory z Unią Maghrebu Arabskiego, są zaangażowani w umacnianie tego dialogu i rozwijanie nowych obszarów współpracy, opierając się

⁵ Strategia Unii Europejskiej na rzecz bezpieczeństwa i rozwoju w regionie Sahelu, z dnia 31 marca 2011 r.

w szczególności na działaniach praktycznych, podjętych wspólnie z Unią Maghrebu Arabskiego.

13. Określone ramy międzynarodowe mogą zostać wykorzystane w celu poszerzenia i pogłębienia współpracy między państwami regionu Maghrebu, a także ich północnymi i południowymi sąsiadami. Dzięki swojej elastyczności Unia dla Śródziemnomorza może promować projekty współpracy lokalnej na rzecz państw regionu Maghrebu. Cenną ideą okazało się zgrupowanie pięciu państw członkowskich UE położonych w południowym regionie Morza Śródziemnego i pięciu państw z regionu Maghrebu (tak zwana grupa „5+5”⁶); w ten sposób nawiązana została współpraca między zainteresowanymi państwami, oparta na wspólnych interesach i wspólnych celach, których osiągnięcie może być w niektórych przypadkach wspierane przez UE, na przykład przez finansowanie studiów wykonalności lub przygotowania projektów. Ramy umożliwiające ścisłą współpracę z regionem Maghrebu zapewnia także inicjatywa „pays du champ” (Algieria, Mali, Mauretania, Niger), ukierunkowana na uwzględnienie wymiaru Sahary i Sahelu w połączeniu ze strategią UE na rzecz Sahelu.
14. Uwzględnić należy również wymiar Afryki kontynentalnej: region Maghrebu będzie w dalszym ciągu stowarzyszony z inicjatywami transregionalnymi i kontynentalnymi w ramach wspólnej strategii Afryka-UE, zwłaszcza przy wsparciu programu panafrykańskiego, o ile program ten powstanie.

IV. W KIERUNKU POGŁĘBIONEJ WSPÓLPRACY I INTEGRACJI W REGIONIE MAGHREBU; POTENCJALNY WKŁAD UE.

15. Pozytywne efekty, jakie wiążą się z pogłębioną integracją w regionie Maghrebu, przyniosłyby korzyści nie tylko obywatelom pięciu zainteresowanych państw. Odczuliby je również ich sąsiedzi, w tym Unia Europejska. Rozwój strefy stabilizacji i dobrobytu w oparciu o demokratyczną odpowiedzialność i rządy prawa w regionie Maghrebu jest dla UE kluczowym celem w naszych dwustronnych relacjach i może być umacniany za pośrednictwem podejścia regionalnego. Korzyści, jakie wypływają z umocnienia stabilizacji, głębszego zintegrowania rynków, ściślejszych kontaktów międzyludzkich oraz pogłębionej wymiany intelektualnej, gospodarczej i kulturowej, będą odczuwalne po obu stronach basenu Morza Śródziemnego.

W tym kontekście UE mogłaby wesprzeć szereg inicjatyw w dziedzinach wymienionych poniżej, wykorzystując szereg instrumentów, od dialogu politycznego po pomoc techniczną i konkretne projekty.

A. Reformy demokratyczne

16. Już teraz UE wspiera reformy demokratyczne w państwach regionu Maghrebu, uwzględniając szczególny rozwój, jaki miał miejsce w poszczególnych państwach. W uzupełnieniu powyższych działań UE może:
 - wspierać regionalne i lokalne inicjatywy mające na celu wzmocnienie organizacji i sieci społeczeństwa obywatelskiego w celu propagowania większego

⁶ Forum zachodniej części regionu Morza Śródziemnego obejmuje Algierię, Francję, Hiszpanię, Libię, Maltę, Maroko, Mauretanię, Portugalię, Tunezję i Włochy.

zaangażowania w demokratyczne sprawowanie rządów, odpowiedzialność i dialog polityczny⁷. Można to osiągnąć poprzez mobilizację Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa w tym Instrumentu na rzecz Społeczeństwa Obywatelskiego w Krajów Sąsiedztwa Południowego, Europejskiego Instrumentu na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka oraz programu przeznaczonego dla podmiotów niepublicznych i władz lokalnych. Może to dotyczyć też organizowania i wspierania lokalnych inicjatyw, takich jak Forum Społeczne Maghrebu, Forum Związkowe Maghrebu, sieci społeczeństwa obywatelskiego itd.;

➤ udzielać wsparcia na rzecz pogłębienia współpracy i wymiany między parlamentami regionu Maghrebu i parlamentami państw członkowskich UE oraz Parlamentem Europejskim;

➤ w dalszym ciągu wspierać wysiłki państw partnerskich Maghrebu zmierzające do modernizacji ich systemów sądownictwa, w tym zwiększenia dostępu do wymiaru sprawiedliwości, niezależności sądownictwa oraz poszanowania rządów prawa;

➤ wzmacniać możliwości instytucjonalne władz lokalnych w zakresie sprawowania rządów i podejmowania decyzji na szczeblu lokalnym, a także w zakresie świadczenia usług, zwłaszcza pod względem przejrzystości, zdecentralizowanych reform i zapewnienia wysokiej jakości usług dla ludności poprzez współpracę z władzami lokalnymi z państw członkowskich UE;

➤ uruchomić nowy program w celu zwiększenia roli mediów i kultury w regionie Maghrebu, które mogą pełnić rolę nośników demokratyzacji, stanowić poparcie dla wolności słowa i rozwiązywania konfliktów. Program taki wspierałby bezpośrednią współpracę zainteresowanych grup na szczeblu lokalnym, umożliwiającą umocnienie procesu przekształceń mediów państwowych w media ukierunkowane na realizację usługi publicznej.

B. Globalne zagrożenia

17. Państwa regionu Maghrebu ponoszą główną odpowiedzialność, jeżeli chodzi o walkę z terroryzmem i przemytem. Sukces w tym obszarze zależy od ścisłej koordynacji; w związku z tym UE wspiera wszelkie starania służące promowaniu pogłębionej współpracy między wszystkimi państwami regionu Maghrebu dotyczącej wspomnianych zagadnień. Kolejne, potencjalne zagrożenia dla bezpieczeństwa i dalszej integracji to przedłużające się, nierozwiązane spory, jak również utrzymujące się napięcia wynikające z niedawnych konfliktów. Z perspektywy UE brak stabilizacji w regionie Sahary/Sahelu może zagrozić również jej własnemu bezpieczeństwu, a zatem także ona powinna pogłębiać dialog, zwiększając wysiłki w zakresie współpracy z państwami tego regionu. Ponadto działania mające na celu ograniczenie nielegalnego handlu materiałami chemicznymi, biologicznymi, radiologicznymi i jądrowymi (CBRN) muszą zostać zwiększone.

18. W tym kontekście UE może:

➤ nawiązać regularne kontakty między Sztabem Wojskowym Unii Europejskiej, Centrum Sytuacyjnym Unii Europejskiej, Europolem a odpowiednimi władzami w państwach regionu Maghrebu, które umożliwią lepszą wymianę informacji;

⁷ Zgodnie z komunikatem: „Korzenie demokracji i zrównoważonego rozwoju: Współpraca Europy ze społeczeństwem obywatelskim w dziedzinie stosunków zewnętrznych”, Bruksela, 12.9.2012 r., COM(2012) 492 final, oraz konkluzjami Rady UE z dnia 15 października 2012 r.

➤ w razie potrzeby zapewniać odpowiednim władzom państw Maghrebu oraz strukturom zaangażowanym w walkę z terroryzmem i przemytem doradztwo techniczne;

➤ uczestniczyć w skupiających się wokół kwestii bezpieczeństwa działaniach podejmowanych w ramach grupy „5+5”, jak również wspierać ich rozwój, zwłaszcza gdy wiążą się z cywilnym i wojskowym wkładem w zarządzanie ruchem lotniczym, morskim i granicznym;

➤ wspierać funkcjonujące w państwach Maghrebu szkoły oraz ośrodki szkolenia w sektorze sądownictwa, policji i wojska, opracowując programy szkoleniowe dla zainteresowanych uczestników z regionu i Afryki, w razie potrzeby za pośrednictwem doradztwa technicznego;

➤ wspierać środki umożliwiające tworzenie potencjału, wymianę techniczną oraz wymianę najlepszych praktyk z UE, które pozwolą na pokonywanie okoliczności sprzyjających rozszerzaniu się terroryzmu oraz umacniających odporność społeczeństwa na podżeganie, werbowanie i gwałtowną radykalizację – zwłaszcza wśród młodych ludzi;

➤ zwiększyć starania w ramach inicjatywy europejskich centrów doskonałości na rzecz zmniejszania ryzyka CBRN;

➤ wspierać – zgodnie ze wspólnymi komunikatami z 2011 r.⁸ – wysiłki zmierzające do rozwiązywania konfliktów i pojednania, zwłaszcza za pośrednictwem środków budujących zaufanie – o ile życzą sobie tego zainteresowane strony.

C. Wspieranie rozwoju gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu

19. Problemy strukturalne związane z wysokim bezrobociem, nieskutecznymi instytucjami kształcenia, szkolenia oraz instytucjami działającymi na rynku pracy, a także słaby sektor prywatny oraz niski poziom integracji handlowej i gospodarczej są ze sobą powiązane. Brak konkurencyjnego sektora prywatnego nie pozwala na utworzenie dostatecznej liczby godziwych miejsc pracy. Jeżeli nie zostaną przeprowadzone reformy polityki edukacji i zatrudnienia, sektor prywatny nie będzie w stanie się rozwijać; jeżeli gospodarka nie będzie otwarta i zintegrowana, konkurencja będzie ograniczona, potencjał rynków pozostanie niewykorzystany, zaś inwestycje potrzebne w celu tworzenia miejsc pracy nie pojawią się⁹.

Wyzwania związane z miejscami pracy

20. Kształcenie i szkolenie mają zasadnicze znaczenie w kontekście tworzenia miejsc pracy i szans na rynku pracy. Krajowe systemy kształcenia w państwach regionu Maghrebu powinny w większym stopniu skupić się na szansach na rynku pracy, promując zwłaszcza wyższą jakość kształcenia i szkolenia zawodowego oraz powszechne korzystanie z takich możliwości. Jednocześnie należy kontynuować proces modernizacji systemów szkolnictwa wyższego, kładąc szczególny nacisk na podniesienie jakości tych systemów oraz ich adekwatność do potrzeb rynku pracy. Równocześnie należy uzupełnić środki podejmowane na rynku pracy i oparte na zapotrzebowaniu o skuteczny dialog społeczny.

⁸ Zob. przypis 1.

⁹ Zobacz również: Regional Trade Facilitation and Infrastructure Study for Maghreb Countries, 20 czerwca 2012 r., Bank Światowy

21. Realizowana przez poszczególne państwa polityka szkolenia i zatrudnienia może być w przydatny sposób uzupełniona o inicjatywy na szczeblu regionalnym. W tym kontekście UE może:
- wspierać tworzenie sieci obejmujących swoim zakresem region Maghrebu, w których uczestniczyć będą istotni partnerzy w sektorze szkolenia/zatrudnienia (instytucje kształcące i partnerzy społeczni);
 - wspierać umacnianie wymiany technicznej dotyczącej kształcenia i szkolenia zawodowego oraz kwestii zatrudnienia w regionie Maghrebu, w tym publicznych służb zatrudnienia;
 - zbadać możliwość przeprowadzenia wymiany technicznej między państwami Maghrebu w zakresie wybranych tematów dotyczących zagadnień ram działania z Marrakeszu, ze szczególnym uwzględnieniem zatrudnienia, szans na rynku pracy i pracy godziwej;
 - kontynuować wspieranie modernizacji systemów szkolnictwa wyższego w państwach Maghrebu poprzez Tempus, Erasmus Mundus i programy będące ich kontynuacją. Narzędzia te będą w dalszym ciągu wykorzystywane w celu propagowania dobrowolnego ujednoczenia systemów szkolnictwa wyższego państw partnerskich pod kątem zmian wprowadzanych w UE w ramach procesu bolońskiego.

Rozwój sektora prywatnego

22. Przedstawiciele sektora prywatnego w regionie Maghrebu określili kluczowe wymogi niezbędne dla rozwoju sektora prywatnego: rozwój umiejętności, jakość produkcji, dostęp do finansów, dostęp do rynków (zarówno w regionie, jak i poza nim), rozwój obszarów wiejskich oraz rozwój sektora rolno-spożywczego, a przede wszystkim przejrzystość regulacji i bezpieczeństwo prawne.
23. Rządy państw muszą stworzyć przestrzeń dla przedsiębiorczości, innowacji i rozwoju MŚP, zapewnić wszystkim podmiotom równe reguły gry oraz ograniczyć nieskuteczność sektora administracji publicznej oraz występującą w nim korupcję. W tym względzie szczególne znaczenie ma uczciwy i prosty dostęp do rynku zamówień publicznych. Sieci przedsiębiorców, izby handlowe i pozostałe podmioty mogą zapewniać sobie wzajemne wsparcie, ale również udostępniać mechanizmy identyfikowania klientów i dostawców. Obszarem, który wymaga szczególnej uwagi, jest promocja przedsiębiorczości wśród kobiet.
24. Państwa regionu Maghrebu będą kluczowymi partnerami UE w ramach nowego programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020”, który zakłada silną współpracę międzynarodową. Będą one zaangażowane w opracowanie wspólnej agendy badań i innowacji między UE a śródziemnomorskimi krajami partnerskimi. Państwa regionu Maghrebu będą nawiązywać partnerstwa z UE, dokonując tego za pośrednictwem dialogu politycznego odnoszącego się do kwestii naukowych, wspólnych inicjatyw badawczych ukierunkowanych na podejmowanie wspólnych wyzwań społecznych związanych z zapewnieniem dostępu do wody i żywności, zdrowiem, środowiskiem oraz energią, a także za pośrednictwem budowania potencjału badań i innowacji.
25. Opierając się na podejmowanych już wysiłkach, dotyczących pomocy w regionie na rzecz rozwoju sektora prywatnego, UE może:
- wspierać tworzenie sieci między przedsiębiorcami regionu Maghrebu, w tym za pośrednictwem ich krajowych stowarzyszeń oraz poprzez organizację imprez;

- wspierać tworzenie sieci zapewniającej porady przedsiębiorstwom działającym w regionie Maghrebu, które planują podjęcie inwestycji w innych państwach tego regionu (opracowanie planu operacyjnego, znajomość lokalnego prawodawstwa itd.);
- zapewniać techniczne wsparcie bankom w regionie Maghrebu, które pragną rozszerzyć swoje działania w regionie (np. systemy płatności);
- udzielić wsparcia państwom partnerskim za pośrednictwem nowego programu na rzecz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich w ramach sąsiedztwa europejskiego, związanego z określaniem strategii na rzecz silniejszego wzrostu gospodarczego bardziej sprzyjającego włączeniu społecznemu na obszarach wiejskich i w sektorze rolno-spożywczym;
- wspierać przedsiębiorczość wśród kobiet, m.in. poprzez opiekę merytoryczną, ułatwiając dostęp do środków finansowych i wspierając pomoc publiczną dla nowo powstających firm;
- zapewniać młodym przedstawicielom różnych zawodów oraz nowym przedsiębiorcom pragnącym zakładać własne firmy praktyczne szkolenia w miejscu pracy i opiekę dydaktyczną w małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP) w innych państwach partnerskich, co sprzyjać będzie skutecznemu rozpoczynaniu działalności i rozwojowi idei przedsiębiorczości, tworzeniu potencjału podmiotów zapewniających usługi wsparcia przedsiębiorczości;
- w następstwie decyzji o zwiększeniu zdolności udzielania pożyczek przez Europejski Bank Inwestycyjny, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju oraz inne europejskie instytucje finansowe można będzie udostępnić dalszą pomoc w celu wsparcia rozwoju MŚP. Można rozważyć współpracę z przyszłym Bankiem Rozwoju Maghrebu, zwłaszcza w tym obszarze;
- rozszerzyć Europejską Sieć Przedsiębiorczości, która jest już w regionie obecna, tak by objęła ona te kraje partnerskie, które w tej sieci nie zostały dotychczas przewidziane¹⁰, i zintegrować klastry oraz inne sieci przedsiębiorstw z europejskimi platformami współpracy;

26. Szczególnie istotny wkład w zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy ma kultura.

W regionie Maghrebu UE może:

- wspierać rozwój sektora kultury jako nośnika zrównoważonego rozwoju w regionie, poprzez popieranie politycznych reform w sektorze kultury oraz zwiększanie potencjału twórców polityki w sektorze kultury, wspieranie promocji inwestycji, sektora prywatnego i rozwoju potencjału przedsiębiorczego podmiotów działających w sektorze kultury, zwłaszcza na szczeblu regionu Maghrebu.

Wymiana handlowa

27. Zacieśniona regionalna integracja handlowa państw Maghrebu, w powiązaniu z tworzeniem głębokich i obszernych stref wolnego handlu między partnerami Maghrebu a UE, może przynieść korzyści wszystkim zainteresowanym. Przedsiębiorstwa i inwestorzy z UE mogliby odnieść korzyści z większego rozwoju rynku i integracji, otwarcia nie tylko większych rynków eksportowych, ale również integracji regionu z ich sieciami produkcji. Usunięcie istniejących barier handlowych, otwarcie granic (w tym granicy między Algierią a Marokiem) oraz

¹⁰ Tunezja jest jedynym państwem w regionie Maghrebu już objętym Europejską Siecią Przedsiębiorczości.

integracja regionu ze światowymi łańcuchami dostaw oraz sieciami produkcji mogą również uwolnić znaczący potencjał gospodarczy. Takie zmiany zależą jednak od woli politycznej państw partnerskich.

28. W celu pobudzenia głębszej integracji handlowej i gospodarczej w regionie Maghrebu UE koncentruje swoją pomoc na zróżnicowanej i wzmocnionej integracji handlowej na linii południe-południe, jak również na wspieraniu inwestycji. Wysiłki podejmowane przez UE na szczeblu dwustronnym skupiają się na tych państwach, które ciągle jeszcze nie przystąpiły do WTO (Algieria i Libia), jak również na działaniach w kierunku utworzenia głębokich i obszernych stref wolnego handlu (Maroko i Tunezja). Utworzenie sieci takich porozumień między UE a Maghrebem, a także między samymi partnerami w regionie Maghrebu, przyczyniłoby się ostatecznie do realizacji wizji wspólnoty gospodarczej między UE a jej partnerami realizującymi europejską politykę sąsiedztwa.
29. Opierając się na istniejących kontaktach handlowych między UE a państwami Maghrebu, UE może:
 - dalej wspierać rozwój regionalnych sieci produkcji poprzez wykorzystywanie możliwości kumulacji pochodzenia między członkami paneuropejskiej strefy śródziemnomorskiej oraz informowania o takich możliwościach, jak również wspierać przyjmowanie oczekiwanych nowych przepisów dostosowanych do potrzeb eksporterów (które mają szczególne znaczenie dla przemysłu tekstylnego, ale także dla sektorów o wyższej wartości dodanej);
 - kontynuować swoje wsparcie i doradztwo techniczne jako pomoc w procesie integracji handlowej i gospodarczej w ramach Unii Maghrebu Arabskiego oraz porozumienia z Agadiru;
 - wspierać inicjatywy podejmowane przez partnerów w regionie Maghrebu w celu zwiększenia wiedzy o warunkach wymiany handlowej i inwestycji (na przykład za pośrednictwem eurośródziemnomorskiego instrumentu na rzecz handlu i inwestycji), ograniczania pozataryfowych barier handlowych oraz poprawy i modernizacji procedur celnych i środków na rzecz ułatwiania wewnątrzregionalnej wymiany handlowej;
 - ułatwiać handel produktami przemysłowymi poprzez sfinalizowanie przygotowań do rozpoczęcia negocjacji w sprawie układu oceny zgodności i zatwierdzania z poszczególnymi państwami regionu Maghrebu;
 - zwiększyć współpracę ze stowarzyszeniami przedsiębiorców działających w regionie Maghrebu, pozwalając przedsiębiorcom na lepsze komunikowanie ich interesów i obaw w związku z inicjatywami dotyczącymi wymiany handlowej i inwestycji w regionie. W tym kontekście pierwszym krokiem mogłoby być utworzenie forum gospodarczego UE–Maghreb.

D. Sektory infrastruktury i sieci

30. Skuteczna regionalna wymiana handlowa oraz integracja gospodarcza wymagają powiązań infrastruktury regionalnej i logistyki, a także korzystnych warunków wymiany handlowej. Inicjatywy dotyczące infrastruktury powinny iść w parze z reformami ukierunkowanymi na promowanie ułatwień w handlu, lepszym i uczciwszym systemem regulacji oraz liberalizacją i integracją sektora usług regionalnych (usług transportowych i telekomunikacyjnych itd.).

Transport

31. W obszarze transportu priorytetem jest w dalszym ciągu rozwój sieci transmaghrebskiej. Sieć ta będzie stanowić część przyszłej transmaghrebskiej sieci transportowej, opracowanej w ramach współpracy partnerstwa eurośródziemnomorskiego. Jako taka będzie ona stanowić niezbędny trzon rozwoju wewnątrzregionalnej wymiany handlowej i zapewni wielostronne połączenia operatorom gospodarczym i obywatelom po obu stronach wybrzeża Morza Śródziemnego. Otwarcie granicy lądowej między Algierią a Marokiem będzie miało decydujące znaczenie dla zakończenia autostrad transmaghrebskich, a tym samym rozwoju wymiany handlowej i kontaktów międzyludzkich.
32. W celu przyspieszenia postępów w rozwoju sieci transportowych nieodzowne są skoordynowane wysiłki sieci oraz struktur regionalnych i lokalnych, takich jak partnerstwo eurośródziemnomorskie (EuroMed), grupa ministrów ds. transportu zachodniej części regionu Morza Śródziemnego (GTMO 5+5), Unia Maghrebu Arabskiego, Unia dla Śródziemnomorza oraz instytucje finansowe.
33. W sektorze lotnictwa siłą napędową dążeń do ściślejszej integracji z sąsiadami UE jest cel w postaci stworzenia szerszego wspólnego europejskiego obszaru lotniczego. Propozycja utworzenia wspólnej śródziemnomorskiej przestrzeni lotniczej skierowana jest również do państw regionu Maghrebu.
34. UE może:
- wspierać przygotowanie badań i projektów mogących uzyskać finansowanie ze strony banków, jak również programów pomocy technicznej oraz wspierać ściślejszą koordynację działań właściwych podmiotów w zakresie rozwoju sieci transmaghrebskiej, połączeń morskich między UE a Maghrebem oraz wspólnej śródziemnomorskiej przestrzeni powietrznej;
 - promować rozwój połączeń morskich zgodnie z koncepcją autostrad morskich w celu dalszej poprawy połączeń transportowych między UE a państwami regionu Maghrebu oraz w obrębie tego regionu, za pośrednictwem lepszego połączenia transeuropejskiej sieci transportowej oraz sieci transmaghrebskiej;
 - rozwijać wspólny europejski obszar lotniczy w drodze negocjacji umów o komunikacji lotniczej z niektórymi państwami regionu Maghrebu, tak jak miało to już miejsce w przypadku Maroka;
 - kontynuować wykorzystywanie sąsiedzkiego funduszu inwestycyjnego w celu uruchomienia dodatkowych funduszy na pokrycie występujących w regionie potrzeb inwestycyjnych związanych z infrastrukturą transportu, zwłaszcza w drodze uruchomienia pomocy technicznej i funduszy na zakończenie brakujących połączeń autostrad w sieci transmaghrebskiej, zwłaszcza na przejściach granicznych;
 - w dalszym ciągu wspierać wykorzystanie, rozwój i uruchamianie interoperacyjnych inteligentnych systemów transportowych;
 - zachęcać europejskie agencje prowadzące działalność w sektorze transportu (jak miało to już miejsce w przypadku lotnictwa), aby udostępniały wsparcie techniczne w ramach swojego zakresu zadań, w tym w drodze pogłębionej wymiany doświadczeń między państwami regionu Maghrebu.

Spoleczeństwo informacyjne/sektor sieci

35. Pomimo powszechnego wykorzystania popularnych narzędzi informacyjnych w okresie rewolucji arabskiej Maghreb jest regionem, w którym dostęp do internetu ciągle jeszcze utrzymuje się na poziomie od 5,5 % do 34 % w Libii/Tunezji (niskim

w porównaniu ze standardami światowymi). Pozostające w tyle infrastruktury technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) oraz ramy regulacyjne uniemożliwiają poszczególnym państwom pełne odnośnienie korzyści ze społeczeństwa informacyjnego oraz wykorzystywanie potencjału produkcyjnego ICT. Ponadto spóźniona liberalizacja usług telekomunikacyjnych może stworzyć poważne przeszkody na drodze do regionalnej integracji wymiany handlowej.

36. UE może:

- udostępnić pomoc techniczną ukierunkowaną na szczególne potrzeby regionu Maghrebu w obszarze regulacyjnego zbliżenia za pośrednictwem wymiany najlepszych praktyk;

- wesprzeć współpracę między organami regulacyjnymi UE oraz regionu Maghrebu;

- wesprzeć badania dotyczące gospodarczego i prawnego wpływu, jaki wywarłby przegląd obowiązujących ram regulacyjnych na komunikację elektroniczną i e-biznes z perspektywy krajowej i regionalnej;

- rozważyć działania zmierzające do poprawy regionalnych połączeń i wspierające proces tworzenia potencjału środowiska naukowego, jak również do rozwoju i wykorzystania regionalnej e-infrastruktury.

Energia

37. UE i Maghreb już od dawna są partnerami w sektorze energii (handel ropą naftową i gazem, rurociągi, rozwój węglowodorów – na przykład w Algierii i Libii, synchroniczne wzajemne połączenia energetyczne, przepływ energii elektrycznej do Maroka). Dzięki wspomnianej współpracy pojawiła się obecnie faktyczna możliwość rozwoju zintegrowanego obszaru energii elektrycznej w drodze pogłębionego partnerstwa, które dotyczyłoby przede wszystkim energii odnawialnej, większej efektywności energetycznej i rozwoju zintegrowanego rynku energii elektrycznej, z czego korzyści odniosłyby zarówno państwa regionu Maghrebu, jak i UE. Obszar ten mógłby przyczynić się do realizacji szerszego celu, jakim jest ożywienie wymiany handlowej wewnątrz regionu Maghrebu, a także wymiany handlowej między UE a Maghrebem i państwami regionu śródziemnomorskiego. Mógłby on również pomóc UE w realizacji jej własnych celów w kontekście rozwoju energii odnawialnej po 2020 r.¹¹. Inwestycje na dużą skalę w energię odnawialną, w tym w obejmujące cały region Maghrebu instalacje produkujące energię rezerwową, również przyczyniłyby się do większego bezpieczeństwa energetycznego. Z kolei takie inwestycje pomogłyby w tworzeniu większej ilości nowych miejsc pracy, między innymi przez rozwój lokalnych sektorów energii odnawialnej, badań i innowacji, konkurencyjności na rynkach międzynarodowych, jakości powietrza i zdrowia. Przyczyniłyby się one również do wysiłków w celu przeciwdziałania zmianie klimatu i wdrażania strategii rozwoju niskoemisyjnego. Zasilanie rynku energii w regionie Maghrebu w coraz większym stopniu energią odnawialną zmniejszyłoby koszty przywozu energii i pozwoliłoby producentom węglowodorów na bardziej elastyczne wykorzystywanie swoich rezerw.

38. Maghreb jako subregion mógłby przejąć rolę pierwszoplanową w obszarze śródziemnomorskim, zachowując spójność z szerszymi strategiami (np. z Unią dla

¹¹ „Energia odnawialna: ważny uczestnik europejskiego rynku energii” COM (2012) 271 z dnia 6 czerwca 2012 r.

Śródziemnomorza, śródziemnomorskim planem słonecznym itd.). W tym kontekście można przewidzieć szereg konkretnych działań na rzecz rozwoju zachodniorozwojowego rynku energetycznego do 2020–2025 r.:

➤ regionalne struktury współpracy (MEDREG dla organów regulacyjnych oraz MED-TSO dla operatorów systemów przesyłowych) są gotowe, aby – w oparciu o zestaw wspólnych zasad technicznych – w dalszym ciągu współpracować przy opracowywaniu wspólnych kodeksów sieci przesyłowych, które mogłyby być wykorzystywane w regionie Maghrebu w fazie pilotażowej;

➤ należy określić etapy prowadzące do integracji rynku – oparte przede wszystkim na harmonogramie działań z Algieru. Należą do nich takie elementy jak: dwustronne przydzielenie mocy w oparciu o wspólne zasady do 2014 r., skoordynowane przydzielenie mocy do 2016 r., utworzenie regionalnej platformy obrotu energią elektryczną do 2016–2020 r. itd.;

➤ możliwe jest udzielenie większego wsparcia dla reform w sektorze energetycznym, w tym na rzecz współpracy regionalnej i organizacji regionalnych (np. ustanowienie organów regulacyjnych w sektorze energii w Maroku i Tunezji do 2014 r., w Libii – do 2016 r. oraz niezależnych pod względem funkcjonalnym operatorów systemów przesyłowych w państwach Maghrebu do 2015 r. itd.);

➤ potrzebne jest pogłębienie współpracy w zakresie energii odnawialnej i efektywności energetycznej, w tym w drodze ściślejszego zaangażowania krajów partnerskich w dyskusje polityczne dotyczące unijnej energii odnawialnej oraz w stosowane w sektorze instrumenty. Powinny się one opierać na istniejących środkach wsparcia realizowanych za pośrednictwem sąsiedzkiego funduszu inwestycyjnego oraz europejskich instytucji finansowania rozwoju, finansowania dotacji, pomocy technicznej oraz operacji związanych z kapitałem podwyższonego ryzyka. Można sporządzać wspólne wezwania do realizacji projektów w obszarze innowacji. Można uzgodnić zasady inwestycji w energię odnawialną i wymianę handlową w tym sektorze;

➤ w przypadku Mauretanii, podobnie jak w innych krajach Afryki subsaharyjskiej, inicjatywa „Zrównoważonej energia dla wszystkich” może być wykorzystywana w celu wspierania współpracy w dziedzinie energii za pośrednictwem odpowiednich instrumentów finansowych.

39. Perspektywy dotyczące energii elektrycznej w regionie w roku 2020 wymagają znacznych inwestycji w moce wytwórcze (głównie konwencjonalne, ale z rosnącym udziałem energii odnawialnej) oraz w infrastrukturę sieci. W związku z tworzeniem nowych możliwości przepływu energii elektrycznej w regionie większego znaczenia nabiera kwestia utworzenia pętli energii elektrycznej w zachodniej części regionu Morza Śródziemnego wzdłuż dwóch korytarzy (Algieria-Maroko-Hiszpania-Francja oraz Algieria/Libia-Tunezja-Włochy).
40. Istnieją już studia dotyczące wykonalności technicznej, jednak regulacyjny i finansowy model nowych połączeń będzie wymagał szczególnej uwagi i prawdopodobnie szczegółowych ram prawnych (porozumienie międzyrządowe). Wymagane będzie podejście „korytarzowe” i znaczące działania koordynacyjne. W związku z powyższym UE proponuje powołać w porozumieniu z zainteresowanymi państwami specjalnego koordynatora.
41. Ponadto:

➤ w celu utrzymania nowego tempa, uzyskanego dzięki ministerialnemu spotkaniu dotyczącemu energii, które odbyło się w czerwcu 2010 r. w Algierze, proponuje się powoływać co roku Radę Energii na linii UE-Maghreb, przy czym następna miałyby odbyć się w pierwszym półroczu 2013 r.;

➤ UE proponuje zapoczątkować dogłębny dialog techniczny ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami, który umożliwi przedyskutowanie wszystkich kolejnych etapów na drodze do integracji rynku. W 2013 r. można byłoby zorganizować forum ds. energii elektrycznej, na wzór unijnego Forum Florenckiego;

➤ regionalne instytucje, takie jak MEDREG i MED-TSO realizują prace techniczne dotyczące integracji regionalnej. Mogłyby zostać one uzupełnione o konkretny projekt pomocy technicznej, który rozpocząłby się w 2013 r. (organizacja i przygotowanie wkładu do forum ds. energii elektrycznej, wsparcie pracy technicznej, szczegółowe zadania dla MEDREG i MED-TSO dotyczące regionu Maghrebu, logistyczne wsparcie dla corocznych spotkań ministerialnych itd.).

E. Środowisko naturalne, zmiana klimatu, ochrona ludności

Środowisko naturalne i zmiana klimatu

42. UE udziela już wsparcia państwom regionu Maghrebu i innym partnerom południowego regionu Morza Śródziemnego w celu umacniania ochrony środowiska i walki ze zmianą klimatu, dokonując tego za pośrednictwem szeregu środków dwustronnych jak również inicjatywy „Horyzont 2020” dotyczącej oczyszczania Morza Śródziemnego.

43. Na poziomie regionu Maghrebu UE może:

➤ zgodnie z postanowieniami szczytu w Rio+20 opracowywać dalsze działania związane z zieloną gospodarką w regionie Maghrebu, na przykład w drodze umacniania lokalnych lub ponadnarodowych komponentów projektów finansowanych ze środków UE, które dotyczą zrównoważonej konsumpcji i modeli produkcyjnych;

➤ kontynuować korzystanie z sąsiedzkiego funduszu inwestycyjnego i uruchomić dodatkowe fundusze w celu pokrycia potrzeb inwestycyjnych regionu związanych ze zmianą klimatu oraz z projektami infrastrukturalnymi powiązanymi ze środowiskiem naturalnym;

➤ dalej angażować się w realizację lokalnych lub ponadnarodowych projektów inwestycyjnych bądź projektów na szczeblu krajowym, które objęte są uzgodnionymi ramami lub inicjatywami, w szczególności inicjatywą „Horyzont 2020” dotyczącą oczyszczania Morza Śródziemnego, dokonując tego przy wsparciu sekretariatu Unii dla Śródziemnomorza, stosownych międzynarodowych instytucji finansowych oraz przy zaangażowaniu państw regionu Maghrebu;

➤ w ramach zintegrowanej polityki morskiej w regionie Morza Śródziemnego można dalej zachęcać państwa Maghrebu do rozwoju lokalnych lub ponadnarodowych inicjatyw, które podejmują przekrojowe i dotyczące kwestii morskich zagadnienia, takie jak nadzór morski i bezpieczeństwo lub autostrady morskie, wiedza na temat zagadnień morskich, planowanie przestrzenne, i które mogą pozwolić na uwolnienie potencjału „niebieskiego” wzrostu;

➤ umacniać współpracę między UE a państwami Maghrebu dotyczącą ochrony żywych zasobów morza, zwłaszcza w ramach Generalnej Komisji Rybołówstwa Morza Śródziemnego oraz Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony Tuńczyka

Atlantyckiego. Taka współpraca mogłaby ułatwić wykorzystanie środków naukowych dla lepszej ewaluacji zasobów i zrównoważonego zarządzania tymi zasobami;

➤ wspierać partnerów w regionie Maghrebu w celu umocnienia potencjału opracowywania i wykonywania polityk i strategii związanych ze zmianą klimatu, wspierania rozwoju niskoemisyjnego, wzmocnienia odporności na zmiany klimatu i zwiększenia dostępu do informacji;

➤ w kontekście wspierania dialogu politycznego między UE a południowym regionem Morza Śródziemnego w zakresie zmiany klimatu Komisja będzie nadal zachęcać do rozwoju projektów pilotażowych w państwach zainteresowanych testowaniem wykonania tak zwanego Mechanizmu Nowego Rynku, uzgodnionego w kontekście negocjacji dotyczących Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych o zmianie klimatu w Durbanie. Komisja zaangażowała się już w odpowiednie przygotowania za pośrednictwem Partnerstwa na rzecz gotowości rynkowej w ramach Banku Światowego oraz Partnerskiego Funduszu na rzecz Wiązania Węgla. Wspomniana inicjatywa oraz podobne inicjatywy mogłyby – w odpowiednich warunkach – prowadzić do zawierania z państwami regionu Maghrebu dwustronnych porozumień, które pozwoliłyby na wykorzystanie kredytów sektorowych pozyskiwanych w uzupełnieniu własnych działań w sektorze wytwarzania energii. Celem byłoby wsparcie inwestycji w energię odnawialną oraz efektywność energetyczną, a także ograniczenie emisji dwutlenku węgla w sektorze energetycznym. W związku z tym Komisja zainicjuje konsultacje z partnerami z państw trzecich na temat takich perspektyw. Jeśli zostaną zapewnione odpowiednie warunki, będą istniały wystarczające możliwości w zakresie absorpcji kredytów, a nasi partnerzy będą zainteresowani, Komisja przygotuje wnioski o udzielenie mandatów negocjacyjnych.

Ochrona ludności

44. Region Maghrebu jest szczególnie podatny na zagrożenia w postaci katastrof spowodowanych przez człowieka oraz klęsk żywiołowych, które mogłyby w zasadniczy sposób naruszyć wysiłki regionu podejmowane w kierunku zrównoważonego rozwoju. Biorąc pod uwagę ich bliskie sąsiedztwo i wspólne narażenie na skutki wywołane zmianą klimatu, państwa Maghrebu mogą odnieść wiele korzyści ze strategii rozwoju odpornego na zmianę klimatu jak również ze ścisłej współpracy na szczeblu regionalnym oraz współpracy z UE, jako że klęski żywiołowe i katastrofy spowodowane przez człowieka nie respektują granic państwowych. Ochrona ludności stanowi kluczowy instrument nawiązywania dobrej współpracy i umacniania solidarności między państwami.
45. Istnieje już atlas zagrożeń oraz skuteczna sieć krajowych przedstawicieli ds. ochrony ludności w regionie Morza Śródziemnego, jednak region Maghrebu mógłby skorzystać z pogłębionej współpracy, aby zwiększyć swój potencjał w zakresie zapobiegania klęskom, przystosowania do klęsk, gotowości i reagowania na nie, jak również aby przyczynić się do gospodarczej, społecznej i politycznej stabilizacji w regionie.

Opierając się na istniejącej już w tym obszarze współpracy (w tym na programie zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom spowodowanym przez człowieka, gotowości i reagowania na nie, realizowanym w południowym sąsiedztwie), UE może:

- propagować rozwój regionalnej strategii zarządzania klęskami w oparciu o zapobieganie i gotowość, mniej zaś w oparciu o reagowanie, przy udziale wszystkich zainteresowanych stron;
- propagować wzmocnioną współpracę międzyregionalną w państwach Maghrebu za pośrednictwem sieci krajowych przedstawicieli ds. ochrony ludności, która pozwoli zapewnić skoordynowane reakcje w przypadku klęsk żywiołowych;
- pomóc w opracowaniu atlasu zagrożeń, który objąłby zagrożenia pominięte w pierwszej wersji, a które mogłyby dotknąć w szczególności region Maghrebu;
- pomóc w przygotowaniu analizy rosnących zagrożeń wywoływanych zmianą klimatu oraz odpowiednich działań adaptacyjnych;
- pomóc w tworzeniu potencjału oraz w realizacji działań informacyjnych w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym oraz gotowości na nie, a także udostępniać pomoc techniczną na potrzeby rozwoju inicjatyw, takich jak utworzenie platform krajowych na rzecz ograniczania zagrożenia klęskami żywiołowymi i strategii ochrony ludności, które pozwolą wzmocnić potencjał poszczególnych państw oraz struktury doraźnej prewencji.

F. Migracja i mobilność

46. Migracja i mobilność ogrywają zasadniczą rolę w kontaktach UE z państwami regionu Maghrebu. Obie strony stoją w obliczu istotnych, a w dużym stopniu również zbliżonych, wyzwań w tym obszarze. Obie strony są zainteresowane lepszą organizacją migracji legalnej, zwalczaniem migracji nielegalnej, w tym handlu ludźmi; lepszym promowaniem ochrony międzynarodowej w regionie oraz maksymalizacją wpływu migracji na rozwój.
47. W ramach swojego globalnego podejścia do kwestii migracji i mobilności UE jest zaangażowana w umacnianie współpracy w kwestiach migracji oraz zwiększanie mobilności obywateli w bezpiecznym otoczeniu. Na tej podstawie w swoim komunikacie z maja 2011 r.¹² UE zaproponowała nawiązanie z niektórymi państwami południowego regionu Morza Śródziemnego dialogu dotyczącego migracji, mobilności i bezpieczeństwa, przy czym jej celem jest umocnienie swoich kontaktów z tymi państwami, zgodnie z ich potrzebami, chęciami i możliwościami pogłębiania współpracy w tym obszarze. W związku z powyższym nawiązano oficjalny dialog z Marokiem i Tunezją, którego celem jest zawarcie w najbliższej przyszłości partnerstwa na rzecz mobilności.
48. Ponadto istnieje również znacząca możliwość zwiększenia wsparcia unijnego na rzecz współpracy dotyczącej migracji i mobilności wewnątrz regionu Maghrebu oraz między Maghrebem a Afryką subsaharyjską. Mówiąc bardziej szczegółowo, UE może:
- podejmować dalsze wysiłki na rzecz pełnego wykonania istniejących deklaracji ministerialnych i planów działania w obszarze migracji i rozwoju po stronie wszystkich zainteresowanych podmiotów, zwłaszcza chodzi tutaj o dialog między Europą a Afryką na temat migracji i rozwoju („proces z Rabatu”) oraz partnerstwo Afryka-UE na rzecz migracji, mobilności i zatrudnienia;
 - wesprzeć programy legalnej migracji między państwami regionu Maghrebu oraz między tymi państwami a państwami Afryki subsaharyjskiej;

¹² „Dialog na rzecz migracji, mobilności i bezpieczeństwa z państwami południowego regionu Morza Śródziemnego” z 24.5.2011 r., COM (2011) 292 final.

➤ w sposób bardziej systematyczny korzystać z możliwości na rzecz wzmocnienia mobilności oferowanych przez unijny kodeks wizowy, w tym mobilności takich grup ludności jak młodzież, studenci lub społeczeństwo obywatelskie; zwiększyć zrozumienie obowiązujących systemów wizowych dzięki wymianie informacji;

➤ propagować regionalną współpracę w obszarze nadzoru nad granicami oraz walki z nielegalną migracją w regionie Maghrebu i w regionie Afryki subsaharyjskiej, w tym za pośrednictwem wymiany informacji na szczeblu regionalnym, wspólnych analiz zagrożeń, wspólnego zarządzania granicami i ich ochrony, a także współpracy policyjnej, w tym dotyczącej handlu ludźmi i narkotykami;

➤ propagować współpracę między państwami regionu w kwestiach dotyczących readmisji, zarówno jeżeli chodzi o readmisję wśród państw Maghrebu, jak również readmisję z państw Maghrebu do państw Afryki subsaharyjskiej, przy pełnym poszanowaniu podstawowych praw migrantów;

➤ kontynuować udzielanie pomocy państwom Maghrebu w obszarze azylu i ochrony międzynarodowej, za pośrednictwem środków tworzenia potencjału w ramach Północnoafrykańskiego Regionalnego Programu Ochrony, czy też za pośrednictwem rozpatrywania możliwości przesiedleń;

➤ w razie potrzeby udostępniać informacje dotyczące kwestii związanych z unijną pomocą i ochroną konsularną, a także rozwijać wzajemne porozumienie w tym coraz ważniejszym obszarze – zarówno dla państw członkowskich UE, jak i państw regionu Maghrebu.

Podsumowanie

49. Przedstawione powyżej propozycje są wyrazem wsparcia UE dla ściślejszej integracji w regionie Maghrebu oraz bezpośredniego zainteresowania tą integracją. Postępy w integracji będą w pierwszym rzędzie zależę od wysiłków podejmowanych przez państwa partnerskie na ich własnym terenie. Wzmacnianie dwustronnych kontaktów między UE a państwami Maghrebu może wspierać ten cel – aczkolwiek nie bezpośrednio – w drodze większego ujednoczenia norm, przepisów i strategii. Niemniej jednak niezbędne są wysiłki podejmowane w regionie Maghrebu, które pozwolą na nadanie działaniom w tym obszarze nowego tempa.
50. Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel oczekują na przedyskutowanie tych propozycji z państwami członkowskimi UE i innymi instytucjami UE, tak aby zapewnić jednolite podejście. Konsultacje w sprawie tych propozycji zostaną przeprowadzone również z podmiotami europejskimi i maghrebskimi, w tym z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego.
51. Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel proponują zapoczątkowanie między UE a Unią Maghrebu Arabskiego dialogu na wysokim szczeblu w sprawie tych propozycji. Wzywają również pozostałe instytucje europejskie, na przykład Parlament Europejski, do nawiązania takiego dialogu ze swoimi partnerami z regionu Maghrebu. Proponują również zapewnienie podjęcia tych kwestii w ramach regularnych dialogów politycznych, które są realizowane z państwami Maghrebu. Będą również docierać do podmiotów pozarządowych, takich jak przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego i środowiska przedsiębiorców. Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel mają nadzieję, że za pośrednictwem takiej wymiany w cenny

i trwały sposób przyczynią się do rozwoju debaty dotyczącej integracji w regionie Maghrebu.